

Jocul de-a Shakespeare

O coincidență a făcut, probabil, ca Teatrul German de Stat din Timișoara să introducă în repertoriul său spectacolul **Shaking Shakespeare** la doar câteva luni după ce Editura Nemira a lansat cartea *Shakespeare, lumea-i un teatru*, o antologie concepută și comentată de George Banu, născută din ideea că mai toată literatura dramatică shakespeareiană mustește de metafore și referiri la teatru. Proiectul editorial și cel scenic pot fi, neîndoielnic, situate într-o relație de complementaritate, dar e evident că între ele nu se stabilește niciun fel o relație de subordonare ori de contaminare. Dacă George Banu a dorit să demonstreze că există la marele dramaturg o preocupare constantă pentru estetica teatrului și că numita preocupare nu se limitează doar la acele piese îndeobște citate în acest sens (*Hamlet*, *Visul unei nopți de vară*, *Furtuna*, *A douăsprezecea noapte* și încă vreo două-trei), spectacolul timișorean aprofundează din perspectivă ludică și ironică celebra scenă a actorilor din *Hamlet*. O aprofundează supunând-o unei generoase și savuroase operații de dilatare și deconstrucție.

Slujindu-se de o serie de detalii ce se găsesc în textul shakespeareian, autoarea scenariului dramatic, Lia Bugnar, nu doar că rescrie, indubitabil dintr-o justificată nevoie de prezent, secvența cu pricina, ci îi schimbă apartenența generică. Operațiunea i se dezvăluie spectatorului deloc agresiv, ci treptat, cu o binevenită precauție, existând numeroase indicii că atât Lia Bugnar cât și regizorul Radu-Alexandru Nica au dorit să convingă publicul prin argumente scenice cu grijă acumulate că demersul lor se validează. Pe măsură ce validarea cu pricina se produce, alte și alte detalii se adaugă pentru ca rezultatul să fie nu neapărat o *pastorală tragicomico-satirică*, ci o demonstrație deloc didactică a modalităților diverse în care pot să fie valorificate unele și aceleași premise textuale, atunci când valorizarea e pariul unei echipe de creatori tineri și, cu adevărat, inventivi.

Încă din primele momente ale spectacolului ni se dă a înțelege că ne aflăm la Curtea regelui Hamlet. Tânărul și întristatul *prinț al Danemarcei* (Peter Papakostidis), cel pe care omul nu îl mai încântă, are nevoie de dovada crimei comisă de *Claudius* (Alex Halka) și de *Gertrude* (Ida Jarcsek-Gaza). Cele spuse de *fantomă* (Boris Gaza) nu îi sunt suficiente lui Hamlet, așa că e nevoie de ajutorul actorilor. Acei actori care vin să își ofere serviciile sunt – o știm de la Rosencrantz – aceiași care l-au încântat odinioară pe tânărul Hamlet. Sunt dintre *cei vechi*, siliți să pribegească din cauza *schimbărilor recente*. Sunt artiști cu care nefericitul principe avusese o relație privilegiată. Adesea, pe vremuri, Hamlet s-a simțit a fi *de-al lor*. Numai că acum el a devenit mefient, vrea să fie convins că vechii lui prieteni sunt capabili să joace *Moartea lui Gonzago*. Așa că, înainte de a li se încredința misiunea pentru care au fost așteptați, cu toții sunt supuși unei veritabile audii. Pe rând, ei joacă în fața lui Hamlet scene din *Macbeth* și din *Neguțătorul din Veneția*, din *Romeo și Julieta* și din *Othello*, din *Romeo și Julieta* și din *Furtuna*. Pe o corabie a nebunilor ce se transformă sub ochii noștri în scenă (decorul și costumele – Dragoș Buhagiar), actorii din vechea trupă își uită pe neașteptate condiția civilă, din șeful trupei se metamorfozează în *Doge* (Radu Vulpe) și ni-i readuc în memorie pe *Antonio*, *Othello*, și *Macbeth* (Dirk Lenke), pe *Caliban* și pe *Shylock*, pe *Iago* și pe *Richard III* (Rareș Hontzu), pe *Lady Macbeth* (Ioana Iacob) și pe *Desdemona* (Ramona Olasz), pe *Ofelia* (Olga Török). Adesea *citatele* sunt utilizate spre a ne fi sugerate ori reamintite multe dintre temele recurente ale dramaturgiei shakespeareiene. Pe neașteptate, tânărul Hamlet, cel pe care oamenii nu îl mai interesează, devine tot mai atent, mai preocupat. El nu mai e doar spectatorul profesionist ori elitist binecunoscut, nu mai e numai regizorul ce le dă oaspeților săi celebrele indicații, ci ni se înfățișează în condiția de actor. Mai întâi măsurat, rezervat, apoi tot mai apăsat, mai dornic să rupă constrângerile. Când, în sfârșit, se ajunge la reprezentarea

În centru Ida JARCSEK-GAZA

Morții lui Gonzago canoanele sunt lăsate deoparte. Devine limpede că totul a fost o glumă, o mare păcăleală, un joc în care actorii s-au jucat pe sine. Că prințul-Hamlet era, de fapt, actorul Hamlet, că *Hamlet* nu era Hamlet, ci că era *de-al trupei*, actorul care îl joacă pe *Hamlet* (în acel moment, strategia textual-regizorală m-a dus cu gândul la cea din *Cameristele* lui Genet) că trupa și-a luat răgazul unei repetiții pe gustul ei, că am asistat, de fapt, la o parodie gata-gata să sfârșească cu o încăierare. Scena se strânge, corabia revine la forma inițială și pornește spre alte zări.

La urma urmei, Lia Bugnar, Radu-Alexandru Nica, Dragoș Buhagiar, Vlaicu Golcea (compozitorul muzicii de scenă), Florin Fieroiu (semnatarul coregrafiei) și actorii Teatrului German de Stat din Timișoara au scris sub ochii noștri un inedit eseu despre Shakespeare, ca și un eseu despre câtă seriozitate, câtă devoțiune, câtă joacă și câtă copilărie se amestecă în ceea ce se cheamă *arta actorului*. Pătrunzător, inteligent, plauzibil, cu umor, spectacolul semnat regizoral de Radu-Alexandru Nica are meritul de a ține riguros sub control tema-nucleu și de a o scăpa din mână exact atunci când trebuie. De a pregăti minuțios surpriza din final. Dincolo însă de suprateme, *Shaking Shakespeare* e un serios joc de-a teatrul și un solid spectacol de actori. L-am revăzut cu plăcere pe Peter Papakostidis, actor german cu origini grecești, intrat în trupa timișoreană la începutul stagiunii acum încheiate. O stagiune pentru el rodnică, de-a lungul căreia Peter Papakostidis și-a consolidat statutul de actor de mână întâi. O foarte bună achiziție mi se pare a fi și celălalt actor *importat* din Germania, Dirke Linke, momentele din *Macbeth* și din *Neguțătorul din Veneția* recomandându-l cu deosebire. O mică bijuterie artistică îi reușește lui Rareș Hontzu în secvența din *Richard III*. La modul empatic, cu foarte bune rezultate își tratează rolurile întreaga distribuție (Radu Vulpe, Ioana Iacob, Ramona Olasz, Olga Török, Ida Jarcsek-Gaza, Alex Halka, Boris Gaza).

Shaking Shakespeare e a patru suta premieră din istoria Teatrului German din Timișoara. Indiscutabil, se numără printre cele de succes.

Teatrul German de Stat din Timișoara – Shaking Shakespeare, o pastorală tragicomico-istorică. Un scenariu de Lia Bugnar după William Shakespeare. Traducerea și adaptarea textelor: Dana Borteanu, Lucian M. Vârșandan, Henrika Brădiceanu-Persem. Dramaturgia: Cornelia Winkler. Direcția de scenă: Radu-Alexandru Nica. Decorul și costumele: Dragoș Buhagiar. Muzica: Vlaicu Golcea. Coregrafia: Florin Fieroiu. Cu: Peter Papakostidis, Radu Vulpe, Dirk Linke, Rareș Hontzu, Ioana Iacob, Ramona Olasz, Olga Török, Ida Jarcsek-Gaza, Alex Halka, Boris Gaza. Data premierei: 19 iunie 2010.

Relații, nu stări

A trecut ceva vreme de când nu am mai văzut un spectacol de teatru semnat regizoral de Alexandru Berceanu. Slujindu-mă de cv-ul inserat în pliantul întocmit de Mihaela Balint pentru spectacolul cu piesa *Codrii* de David Mamet, înscenat la Teatrul Clasic „Ioan Slavici” din Arad, pot să numesc cu exactitate ultimele montări ale tânărului director de scenă, montări pe care am avut ocazia nu doar să le văd, ci și să le comentez. E vorba despre *Fuck you, Europa!*, piesa Nicoletei Esinencu, original, dar și eficient înscenată la Teatrul „Fani Tardini” din Galați, în 2006, și, cu un an înainte, un foarte bun spectacol cu una dintre cele mai frumoase și, cred, mai nedreptățite piese ale lui Shakespeare *Măsură pentru măsură*, la Teatrul „Tomcsa Sándor” din Odorheiul Secuiesc. Prin montarea lui de atunci, Alexandru Berceanu a demonstrat – după ce cu zeci de ani înaintea lui, în 1971, a făcut-o